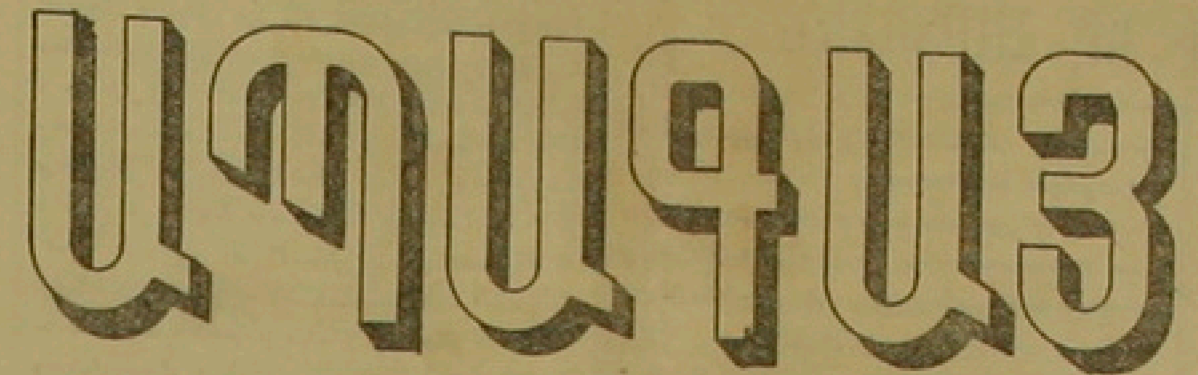
Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 11

Հատը ձեռքէ 1 ֆրանք

ՓԱՐԻԶ—ՇԱԲԱԹ 10 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1923

ABAKA (L'Avenir)
Journal Hebdomadaire Armenien

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա 40 ֆր. Տրկ. 25 վցմ.
Եւրոպա եւ Արտասահման 50 » » 30 »
Ամերիկա 5 տոլար » 3 »

Խմբագրութեան եւ վարչութեան վերաբերեալ նամակ, գրութիւն պէտք է դրկել
Գ. ՅՈՎՀ. ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ
50, Rue du Paradis — Paris (X°)

Հասցէի փոփոխութեան համար անհրաժեշտ է ղրկել երկու ֆրանք
Չհրատարակուած ձեռագիրները ետ չեն տրուիր:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԼՕԶԱՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԸ ԿԸ ՄԵԿՆԻՆ ԱՌԱՆՑ ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ՍՏՈՐԱԳՐԵԼՈՒ

Ինչպէս մեր վերջին թիւով գրած էինք, դաշնակիցները հաշտութեան պայմանները պարունակող վաւերագիրը Թուրքերուն յանձնել ետք անոնց մինչեւ ամսոյս 5ը (կիրակի) միջոց տուած էին պատասխանելու, միեւնոյն ատեն կարգ մը նոր զիջումներ յանձն առնելով, որպէսզի Թուրքերը ստորագրեն դաշնագիրը։

Կիրակի օր, կէս օրին Իսմէթ փաշա կը ներկայացնէր Թուրք պատուիրակութեան պատասխանը, որուն մէջ կը հաղորդուէր թէ կ՚ընդունէին նեղուցներու մասին դաշնակիցներու տեսակէտը և Մարիձայի սահմանագլուխը, որով Գարաղաճ պիտի մնայ Յոյներուն ձեռքը, թէ կը հրաժարին Կէլիպօլուի թերակղզիին մէջ պահակազօրք պահելէ և թէ կը ճանչնան որ անգլիացի զինուորներուն թաղուած գետինները սեփականութիւնը մնան Անգլիոյ։ Մուսուլի խնդրին մէջ Թուրքերը կ՚ընդունէին Լորտ Քըրզընի այն առաջարկը թէ՝ մինչեւ մէկ տարի անգլ. և Թուրք կառավարութիւնները իրենց մէջ ջանան կարգադրել խնդիրը, պահելով հանդերձ ներկայ վիճակը, իսկ եթէ չկարենան կարգադրել, այն ատեն Ազգերու ընկերութեան իրաւարարութեան յանձնուի խնդիրը։

Թուրքերը չէին ընդունէր միայն երկու գլխաւոր կէտեր, մէկը դաշնագրին տնտեսական պայմանները և միւսը քաբիթիւլասիօններու փոխարէն հաստատուելիք դատական նոր ռէժիմը հինգ տարուան համար, որով Թուրք կառավարութիւնը պիտի ստիպուէր օտարական մը ձերբակալելէ առաջ տեղեկութիւն տալ հիւպատոսին և ձերբակալումէն ետք եթէ դատապարտութիւն ըլլայ, օտարականը պատիժը կրէ պիտի իր պատկանած երկրին մէջ։

Նոյն օր ժամը 2.30ին, (կ. ե.) դաշնակից պատուիրակները հաւաքուեցան Լորտ Քըրզընի մօտ, քննելու համար Թուրքերուն պատասխանը։ Յետոյ Մ. Պօմփար և Մօնթանա (ֆրանս. և իտալական պատուիրակները) գացին Իսմէթ փաշան տեսնելու որ ժամը 5.30ին հրաւիրուեցաւ Լորտ Քըրզընի մօտ, ուր գումարուած էին դաշնակից պատուիրակները։ Հակառակ այս վերջիններուն պնդումներուն, Իսմէթ փաշա անդրդուելի մնաց։ Այն ատեն Լորտ Քըրզըն յանձնարարեց Մ. Պօմփարի և Մ. Մօնթանայի որ երթան և Իսմէթի հետ կարգադրեն վիճելի խնդիրները, քանի որ Թուրքերու կողմէ մերժուած կէտերը առաւելապէս կը շահագրգռէին Ֆրանսան եւ Իտալիան։

Արդարեւ տնտեսական խնդիրներուն մաս կը կազմէին օսմ. հանրային պարտքը, երկաթուղիի մենաշնորհները են, որոնց մէջ մանաւանդ Ֆրանսա մեծ բաժին մը ունի։ Թուրքերը կ՚ուզէին պարտատէրերուն անելիքը վճարել ֆրանքի ներկայ սակով, և 1914էն առաջ տրուած բոլոր մենաշնորհները ջնջել։ Իսմէթ փաշայի ցոյց տուած այս ընդդիմութիւնը կը բացատրուի անով որ Թուրքերը վստահ էին թէ ֆրանսացիներէն և իտալացիներէն պիտի կրնան առնել ինչ որ կ՚ուզեն, քանի որ այս երկուքը մանաւանդ ֆրանսացիք բարեհաճոյն կը հռչակէին թէ ամէն գնով կ՚ուզեն հաշտութիւն ընել Թուրքերուն հետ։

Մինչ Մ. Պօմփար և Մօնթանա յուսահատական ճիգեր կը թափէին Թուրքերուն մօտ, Լորտ Քըրզըն պատրաստել տուած էր իր մասնաւոր կառախումբը, մեկնելու համար։

Ժամը 7.30ին դաշնակից պատուիրակները կրկին գումարում ունեցան խօսելու համար Թուրքերու հետ։ Կէս ժամ ետքը այս վերջինները կը մեկնէին միայն Լորտ Քըրզընի ձեռքը սեղմելէ ետք, ինչպէս կը գրէ «Բըթի Բարիզիէն»ի թղթակիցը։Իսմէթ փաշա Հասան և Րիզա Նուր պէյերու նման ծայրայեղներու թելադրանքին անսալով անդրդուելի մնացած էր։

Լորտ Քըրզըն մեկնեցաւ կայարան, իսկ Մ. Պօմփար և Մօնթանա վերջին փորձ մըն ալ ընելու համար գացին Իսմէթ փաշան տեսնելու, բայց ապարդիւն եղաւ, և Մ. Պօմփար կայարանին մէջ հաղորդեց Լորտ Քըրզընի թէ գործը ձախողած է։ Ասոր վրայ մեկնեցաւ Լորտ Քըրզըն, անգլիական պատուիրակութեան բոլոր անդամներուն հետ։

Մ. Պօմփար երկուշաբթի առաւօտ նոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Իսմէթ փաշայի հետ, որ Լորտ Քըրզընի մեկնումէն ազդուած, կ՚ուզէր միտքը փոխել և հաւանութիւն յայտնել ստորագրելու, քանի որ Ֆրանսայի կողմէ եղած էր նոր զիջում մըն ալ, սա միտքով թէ դաշնագրին տնտեսական մասը անջատուի և այս խնդիրը Թուրքիոյ և Ֆրանսայի միջեւ առանձին կարգադրուի մինչեւ մէկ տարի։

Մ. Պօմփար Բարիզ հասաւ երկուշաբթի կէս օրէ ետք, հետը բերելով այն լուրը թէ՝ Թուրքերը տրամադիր են ստորագրելու։ Ասոր վրայ Մ. Բուանքարէ Լոնտոնի և Հռոմի դահլիճներուն մօտ դիմեց, որ անմիջապէս լիազօր պատուիրակներ ղրկուին Լօզան, հաշտութիւնը կնքելու համար։ Սակայն Անգլիոյ դահլիճը, որ Լորտ Քըրզընի Լոնտոն ժամանումէն ետք մանրամասն տեղեկացած էր Լօզանի իրադարձութեանց, յետ խորհրդակցութեան պատասխանեց թէ՝ նոր սակարկութիւններէ խուսափելու համար պէտք է որ Իսմէթ փաշա գրաւոր կերպով յայտնէ թէ կ՚ընդունի ստորագրել փետր. 4ին իրեն ներկայացուած դաշնագիրը նոյնութեամբ։

Այս միջոցին Իսմէթ փաշա կ՚երեւի թէ նորէն միտքը փոխեց և որոշեց Էնկիւրի երթալ, հաւանութիւնը ստանալու համար Թուրք Ազգային Ժողովին։ Թուրք պատուիրակութիւնը մեկնեցաւ չորեքշաբթի առաւօտ։ Նոյն օր, Իրիկունը դէպի Պերլին գերմանական մասնաւոր կառախումբով մեկնեցաւ Մ. Չիչէրին, որ յայտարարեց թէ Ռուսիա կը մնայ Թուրքիոյ միակ ճշմարիտ բարեկամը։

Իտալական և Պալքանեան երկիրներու պատուիրակութիւնները նոյնպէս մեկնած ըլլալով, Լօզանի մէջ այլեւս մէկը չէր մնար։

Լօզանի խորհրդաժողովին ձախողութեամբ վերջացած ըլլալը պաշտօնապէս հռչակուած չըլլալով՝ Մուտանիոյ զինադադարը պիտի շարունակէ ի զօրու ըլլալ, մինչեւ որ հաշտութեան բանակցութիւնները վերջնականապէս խզուին կամ պատուիրակները կրկին գումարուին Լօզան կամ այլուր, ստորագրելու համար դաշնագիրը։

* * *

Ֆրանսական մամուլը և հանրային կարծիքը մեծ հիասթափում մը ունեցաւ Թուրքերու բռնած ընթացքին վրայ։ Մանաւանդ թրքասէր շրջանակները կը կարծէին թէ Թուրքերը երախտագիտութեամբ պիտի փոխադարձէին Ֆրանսայի իրենց հանդէպ ցոյց տուած բարեկամութիւնը, նոյնիսկ երբեմն ի վնաս անգլիֆրանսական բարեաց յարաբերութեանց, և զոհացում պիտի տան այն խնդիրներուն մէջ, որոնք մօտէն կը շօշափէին Ֆրանսայի շահերը։ Սակայն Թուրքերը տեղի տալով անգլ. պատուիրակութեան ամուր կեցուածքին առջեւ, ոչ միայն ընդունեցին Անգլիոյ բոլոր տեսակէտները իրեն վերաբերեալ խնդիրներուն մէջ, այլ վերջին պահուն Իսմէթ փաշա Լորտ Քըրզընի առաջարկեց առանձին հաշտութիւն, ջանալով Ֆրանսան և Իտալիան չէզոքացնել, որպէսզի անոնց պարտադրէ աւելի ծանր պայմաններ։

Մէկդի թողլով կիսապաշտօնական թերթերը, «Էքլէր»ի, «Տէպա»յի, «Էքօ Նասիօնալ»ի նման անկախ թերթեր շատ խիստ լեզուով խարանեցին Թուրքերուն վարմունքը և ֆրնս. կառավարութեան արեւելեան քաղաքականութիւնը, որակելով զայն նուաստացուցիչ Ֆրանսայի փառքին համար։

Մասնաւորապէս ուշագրաւ էր «Էքլէր»ի 6 փետր.ի խմբագրականը, ուր Մ. Էմիլ Պիւրէ ըսելէ ետք թէ այլեւս Թուրքիաբնակ ֆրանսացիներուն համար երկրէն մեկնելէն ուրիշ ճար չկայ և թէ աւիկա Ֆրանսայի դարաւոր ազդեցութեան քայքայումն է ու դիւանագիտական աննախընթաց պարտութիւն մը, կը շարունակէ հետեւեալ կերպով.

«Դաշնակից պատուիրակները Լօզանի մէջ եղան թէ՝ ծաղրելի և թէ ատելի։ Ամօթ, հազար ամօթ։ Քաղաքակիրթ ազգերու այս ներկայացուցիչները, այս հպարտ ռամկավարները, այս մարդու և քաղաքացիի իրաւունքներուն պաշտպանները ոչ միայն զոհեցին հայերը, որ վստահած էին և ծառայած անոնց, այլ ընդունեցին բնակչութեանց փոխանակութիւնը Թուրքիոյ և Յունաստանի միջեւ Աստուա՛ծ, ինչպիսի՛ ժամանակի մէջ կ՚ապրինք...»

Մ. Էմիլ Պիւրէի այս խօսքերուն երբեք չի համապատասխաներ հետեւեալ յայտարարութիւնը, զոր ըրաւ Լորտ Քըրզըն Լօզանէն վերադարձին.

«Լոնտոն վերադարձիս անմիջապէս գացի տեսնելու ընկերներս և ըսի թէ իմ կարծիքովս Լօզանի խորհրդաժողովը յաջողեցաւ և թէ ես պարտըւած չեմ վերադարձած, այլ յաղթութեամբ և թէ այն դաշնագիրը, որ պատրաստուեցաւ, պատռուած չէ, այլ պիտի ստորագրուի։ Այս արդիւնքին հասնելու համար գործածուած միջոցները կարելի չէ համարել անձնասիրութիւն մը մեր կողմէն։Մենք հաստատակամութեամբ խառն զիջողութեան ոգի մը ցոյց տուինք ստանալու համար այն պայմանները, որոնք ըլլալով պատուաւոր Թուրքերուն համար, անպատուաբեր չէին դաշնակիցներուն համար։»

* * *

Այն պահուն, որ Իսմէթ փաշա կը մեկնէր Լօզանէն, Էնկիւրիի կառավարութիւնը Դաշնակիցներուն ազդարարեց որ Իզմիրի առջև գտնուող և 1000 թօնոյէ աւելի տարողութիւն ունեցող մարտանաւերը ետ քաշեն, հակառակ պարագային Թուրք իշխանութիւնները պիտի դիմեն բռնի միջոցներու։

Ֆրանս. և անգլիական կառավարութիւնները պատասխանեցին թէ Էնկիւրիի այս պահանջումը հակառակ է Մուտրոսի զինադադարին, եւ թէ մարտանաւերուն հրահանգ տրուած է ինքզինքնին պաշտպանելու, եթէ յարձակումի ենթարկուին։

ՀԱՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

Հայ Պատուիրակութիւնները շաբթուս մէջ Լօզանէն վերադարձան քաղաքս։ Ազգ. Պատուիրակութեան նախագահ Գ. Գ. Նորատունկեան, որ վերջին շաբաթներուն հիւանդացած էր, այժմ բաւական ապաքինած է։

ԿԸ ՀԵՐՔԵ՞Ն ԹԷ ԿԸ ՀԱՍՏԱՏԵՆ

Սարտարապատի դաշտին ոռոգումը չափազանց վրդոված է Հ. Հ. Նախկին պատուիրակութեան քօղարկեալ օրկան «Հայաստանի Ձայն»ը, որ անգոր հերքելու անոր տուլիք անտաճման օգուտները՝ ստգհալ Հայաստանի տնտեսական բարձրացումին տեսակէտով, անգօր՝ մաքառելու գաղափարին դէմ ու արգիլելու նորակազմ Հանրապետութեան տնտեսական բարեկարգութիւնը, հայհոյանքներ կը թափէ գաղափարը տարածողին դէմ, ըստ դաշնակցական վաղեմի սովորութեան մը, որով երբ գաղափարին դէմ չեն կրնար մաքառիլ, հեղինակին դէմ կը կռուին, գաղափարը նսեմացնելու ու խափանելու համար։

Այսպէս «Հայաստանի Ձայն»ը իր 27 յուն. թիւին մէջ կ'ըսէ որ Սարտարապատի դաշտը գոյութիւն չունի, կ'ըսէ թէ գաղն ոռոգելու համար ջուր չկայ Հայաստանի մէջ և թէ անոր ոռոգումը անօգուտ և վնասակար է երկրին ու հայ ժողովուրդին, որովհետեւ չի կրնար դաւն ըսել, և չկրնալով իր խմբագիրներուն ալ արժանացնել կիրքն ու թշնամութիւնը սանձահարել ընդդէմ Մարհրգային Հայ Հանրապետութեան, ինքզինք անձնատուր կ'ընէ փողոցային խօսքերու, և անճարակ հաշիւներու մէջ մտնելով, ջանքեր կը թափէ այդ երկրաշէն գործը խանգարելու։

Մենք ասիկա պատեհութիւն մը կը սեպենք բերելու անոր իսկ տուած հաշիւները բաղդատելու «Ապագայ»ի 20 յուն. թիւին մէջ մեր ներկայացուցած ծրագրին հետ, որոնք ոչ միայն զանոնք չեն հակասեր, այլ ընդհակառակը, փաստօրէնպէս ալ կը հաստատեն, եւ ապացոյց մը եւս կ'ընծայեն անոր երկար և բազմակողմանի ուսումնասիրուած, իրական և չափաւոր աշխատութիւն մը ըլլալուն։

Նախ խօսքը տանք «Հայաստանի Ձայն»ին.

Ուրեմն այս հաշուով ըստ Պ. Կարիկեանի, մէկ հեկթար հողը պիտի կերակրէ տարեկան երեք մարդ։ Ո՞ր երկրի մէջ մէկ հեկթար հողը կապրեցնէ երեք մարդ։ Յաջող տարին մէկ հեկթարը կարող է բերել 1600 քիլօ ցորեն. որով կարելի չէ ապրեցնել տարեկան երեք մարդ, այսինքն ապահովել ոչ միայն ուտելիքը, սերմացուն, հագուստը, բնակարանը եւ միւս պէտքերը։

Յետոյ ի՞նչ հաշուով 60 հազար հեկթարը կարող է տարեկան 60 միլիոն ֆրանք եկամուտ բերել։ Եթէ ամբողջ հողը ցորեն ցանուի եւ լի տասը բերք լինի, կստացուի վեց միլիոն փութ, որը 1914 թուի գներով կարժենայ մօտաւորապէս վեց միլիոն ռուբլի կամ 15 միլիոն ֆրանք։ Եթէ ամբողջ 60 հազար հեկթարը ցանուի բամպակ, հեկթարին 20 փութ հաշուով կստացուի տարեկան մէկ միլիոն երկու հարիւր հազար փութ, որ 1914 թուի գներով, փութը 6 ռուբլի հաշուով 7 միլիոն ռուբլի կամ մօտ քսան միլիոն ֆր. Ո՞րտեղէն գտնուեցաւ 60 միլիոն ֆրանքը։

Համաձայն ենք։ Դարերու ընթացքին չմշակուած և չյոգնած դաշտերը, երբ ջուրը կառնէ ու հերկուին, հեկթար գլուխ պէտք է առնուազն 1600 քիլօ ցորեն բերեն, որուն 160 քիլօն սերմնացուի հանելով, 1440 քիլօ կը մնայ երկրագործին։

Պէտք չէ մոռնալ նաև որ աշխարհի ամթախմիքները կը վկայեն որ մարդ գլուխ տարեկան 220 քիլօ հացահատիկ կը սպառի։ Ուրեմն երեք մարդու համար 660 քիլօ ցորենը լիուլի բաւելով 780 քիլօն ալ կ'աւելնայ, ուրիշ 3 մարդ կերակրելու համար։

60 հազար հեկթարը, սերմնացուն ալ մէջէն հանելով 1440 քիլոյէն 86 հազար թօնօ ցուտ հասոյթ կուտայ, 220 քիլոյէն 390 հազար մարդ կը կերակրէ։ Հայաստանի ցորենի ամբողջ պակասը կը գոցէ։ Բայց մենք 180 հազար մարդու բաժնած ենք զայն, զինուորներուն բնակարաններ, այգին, կովերուն ու աշխարհներուն ալ տեղ ձգելով, որ անոնց եկամուտով իր զանազան պէտքերն ալ հոգայ։

Գալով բամպակի մշակութեան, ըստ «Հայաստանի Ձայն»ին, եթէ այդ դաշտը ամբողջ բամպակ ցանուի, եւ նախքան պատերազմի գիները հիմք բռնուին, պիտի տայ 7,200,000 ռուբլի կամ 20 միլիոն ֆրանք։

Պատերազմէն առաջուան մէկ ռուբլին, որ ոսկի ռուբլի կը կոչուի, այսօր կ'արժէ 8 ֆրանք, և 7,200,000 ռուբլին կ'ընէ 57 միլիոն 600 հազար ֆր. իսկ նախ քան պատերազմի 20 միլիոն ֆրանքը կ'ընէ այսօր 64 միլիոն ֆր. մենք ալ ըսեր էինք 60 միլիոն ֆր.։

Ո՞ւր է տարբերութիւնը։

Շարունակենք։ Մեր քննադատները կ'ըսեն թէ մէկ հեկթարը 20 փութ բամպակ կուտայ, եթէ 60 հազարը ամբողջ ցանուի, հեկթարին 20 փութ հաշուով կը ստացուի տարեկան 1200000 փութ։ (մօտաւորապէս 20 միլիոն քիլօ)։

Կ'ընդունինք։ Այսօր մէկ փութը կ'արժէ 180 ֆր. ուրեմն 1,200,000 փութը կ'ընէ 216 միլիոն ֆր., 3 անգամ 60 միլիոն և աւելին ալ։

Ուրեմն ինչո՞ւ համար ա՛լ այդ հայհոյութիւնները։

Հայաստանի մէջ բամպակի մշակութիւնը 45 հազար հեկթարի բարձրացած և տարեկան 10 միլիոն քիլօ հասոյթի հասած էր։ Աստր կը վկայէ նոյնինքն Հ. Հ. Նախկին պատուիրակութեան հրատարակութիւնն ալ։ Եթէ դաշնակցական վարիչները գիւղացիին ձեռքէն բամպակը գրաւեցին, ու բամպակագործութիւնը երկրին մէջ փճացուցին, ատոր պատասխանատուն Կարիկեանը չէ, «Հ. Ձայն»ի խմբագրութիւնը թող իր ծոցին մէջ փնտռէ յանցաւորները։

Զարական կառավարութիւնը Սարտարապատը շահագործելու արտօնութիւն տուաւ ընկերութեան մը, որ այդ նպատակաւ ուսումնասիրեց ոռոգումը և անոր կից մաս մը աշխատանքներու, որոնց ծախսը մէկ միլիոն ռուբլի եղաւ։ Մեզի համար ջուրը բերելը միայն պէտք է, մնացածը հայ ժողովուրդը իր նախաձեռնութեամբ ու իր աշխատանքովը կը շինէ։

Սուրճ, բրինձ և այլ գործիքներու օգտութիւնը չէ որ անհնարին պիտի ընէ այդ դաշտին ոռոգումը, բայց մոլեռանդի կէտ մը մութ չթողունք, ատ ալ ուսումնասիրութեան նիւթ ընենք։

Երկաթն ու պողպատը եղած են այն երկիրներուն մէջ, ուր դրամին արժէքը արդէն սուղ է, իսկ ուրիշ երկիրներ որ արժէքէ ինկած դրամներով կ'արտադրեն զանոնք, անհամեմատ աժան կուգայ իրենց։ Քան նախ քան պատերազմի գիները։ Ճիշդ այս պատճառով ալ Գերմանիա երկու սակ գրած է իր արտադրած ապրանքներուն. դրամին սակը բարձր եղած երկիրներուն համար անոնց սակովը կը ծախէ, իսկ ներքին սպառումին համար մարքով կը ծախէ զանոնք։ Ռուսական երկիրներու համար ներքին սպառման սակը կ'ընդունի որ նախորդ գիներէն շատ պակաս կուգայ, կրնանք մենք ալ այդ հանգամանքէն օգտուիլ ու զանոնք աժան գնել։

Իսկ աշխատութեան վարձքը ընդհակառակը 3 անգամ նուազած է, ոչ թէ բարձրացած։ Հայաստանի գործաւորը այսօր Պարսկ կ'երթայ ամսական 8—10 ազգ ռուբլիով կ'աշխատի, մինչդեռ պատերազմէն առաջ 25 ռուբլիով գործաւոր չէր գտնուէր։

Ուստի եթէ էնժէնիօր Զուալիշինի ծրագիրը միայն ոռոգման գործը մէկ միլիոն ոսկի ռուբլի գնահատած ըլլար, այսօր զայն կէս միլիոնով կարելի պիտի ըլլար գլուխ հանել, որ կ'ընէ գարձեալ 4 միլիոն ֆրանք։

Սարտարապատը, ըստ Հ. Հ. պատուիրակութեան տեղեկատուութեան, 6000 տեսիաթին է, որ կ'ընէ 50140 հեկթար, ըստ սովետ տեղեկութեանց 55000 տեսիաթին է (6087 հեկթար)։ Այս տարբերութիւնը կուգայ սահմաններու ուրիշ ուր գնահատելէն։ Դիցուք թէ 30 հազար հեկթար եղած ըլլար և 8 միլիոնով ալ շինուելու ըլլար, տարեկան աւելի քան 50 միլիոն ֆրանքի կամ 60 հազար թօնօ ցորենի եկամուտ մը ստեղծելը, 200 հազար ժողովուրդ մուրացկանութենէ ազատել ու իրենց աշխատանքով ապրելու հնարաւորութիւն տալը, չէ՞ր արժեր այս զոհողութիւնը։

Սրդ հիմա, «Հաւակցող»ը, «Թեթեւամիտ»ը, «տգէտ»ը մենք ենք, թէ «Հայաստանի Ձայն»ի խմբագրութիւնը իր կարծով։

Դեռ երեւ ալ ունին խօսելու և մեզ հրամայելու, որ տառանկ գործերու չխառնուինք։

Ինչո՞ւ դաշնակցական կառավարութեան օրով բարեգործութեամբ բանակ կը կազմուէր և այսօր դաշտեր ու հողեր չեն ջրուիր, մանաւանդ որ բարեգործութեամբ ջուր հանել, ջուր բերել, աղբիւրներ շինելը մեր սովորութեանց մէջ արմատացած է։

Թողունք որ անոնք խօսին, մենք շարունակենք մեր գործը։

Աւելի կէս դար առաջ եգիպտոս աղքատութեան ու թշուառութեան մէջ կը լողար, անոր անսահման դաշտերը կը մնային ծարաւ ու անապատ. անոր պատմական Նեղոսը կը ճեղքէր երկիրը ու ծովը կը թափէր անօգուտ ու ապարդիւն։

Հայ ազգը տուաւ Նուպար փաշա մը այդ թախտաւոր երկրին, որ ջուրը բաժնեց հողէն, որով անապատները վերածուեցան բարեբեր դաշտերու և Եգիպտոսը գրաւեց։

Պիտի չելնէ՞ արդեօք Նուպար մըն ալ, որ գլուխ անցնի Հայաստանի դաշտերը ջրելու, և Սասունաշարանչին վկայած դրախտը վերանորոգելու, հայուն հայրենիքը ծաղկեցնելու և այս ազգը վերականգնելու։

Ե. ԿԱՐԻԿԵԱՆ

ՃՇՏՈՒՄ ՄԸ

Ա. «Ապագայ»ի նախորդ թիւով հրատարակուած «Վերաշինութիւն» յօդուածին մէջ (առաջին երես, երրորդ սիւնակ, տող 59), 150 հազար թօնօ գրուած է, պէտք է կարդալ 50 հազար թօնօ։

Բ. Նոյն էջ, հրդ սիւնակ, տող 39, (իսկ Հայաստանը 4) պէտք է կարդալ (4ու կէս)

Ծ. Խ.— Շատ կը ցաւինք, որ «Հայաստանի Ձայն»ի անտեղի և ոգեղ մէկ յօդուածը պատճառ տուաւ Պ. Կարիկեանի վերի պատասխանին։ Մեր ներկայ կացութեան մէջ պէտք ունինք միաբանութիւններէ աւելի դրական գործերու, ինչպէս կ'առաջարկէ Պ. Կարիկեան իր վերջին յօդուածներով։

Այս առթիւ «Հայաստանի Ձայն»ին կուզենք գիտել տալ թէ Պ. Կարիկեան մեր աշխատակիցն է և ոչ թէ խմբագիրը։ «Ապագայ» ներկայ տարեշրջանին սկիզբէն կը հրատարակուի Ռամկ. Ազատ. կուսակցութեան Արեւմտեան Եւրոպայի Շրջանային Վարչութեան բարոյական պատասխանատուութեան տակ և միայն խմբագրութեամբը Յովհ. Պօղոսեանի։

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Պ. ՎԱՀԱՆ ՄԱԼԷԶԵԱՆ

Ցաւելով կը տեղեկանանք թէ մեր յարգելի ընկեր Պ. Վ. Մալէզեան հրաժարած է Հ. Բ. Ը. Միութեան ընդհ. քարտուղարի պաշտօնէն, զոր սկիզբէն ի վեր այնքան արդիւնաւոր կերպով վարեց, ըլլալով բարեգործականին համար կարեւոր ուժ մը և անոր կազմակերպութեան ու յառաջդիմութեան մէջ մեծ դեր մը կատարեց, ցոյց տալով թէ՝ հայ ազգն ալ կարող է հաւաքական գործերու մէջ յաջողիլ, եթէ անոնք յանձնուին դրական ըմբռնումներով կարող և գործունեայ անձերու ձեռքը։

Պ. Մալէզեան իր հրաժարականին պատճառը իր սովորական անկեղծութեամբ յայտնած է Պ. Պօղոս Նուպարի ուղղուած նամակի մը մէջ, ուր կ'ըսէ թէ այսուհետեւ պիտի նուիրուի «իր ընտանիքին ապագան ապահովելու»։

Պ. Պօղոս Նուպար Պ. Մալէզեանի հրաժարականը ընդունած է ի մէջ այլոց հետեւեալ գեղեցիկ տողերով. «Եւ ես երջանիկ եմ այս առթիւ իմ անձնական և ամբողջ ընկերներուս երախտագիտական արտայայտութիւնը ձեզ հաղորդելու այն թանկագին ծառայութեանց համար, որ 15 տարիներէ ի վեր այնքան անձնուիրութեամբ ու հայրենասիրութեամբ մատուցիք մեր գործին, եւ որոնք ձեզ ամենամեծ փառքը ապահովցուցին։»

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸ

Հ. Բ. Ը. Միութիւնը որոշած է իր սնտուկէն 1000 անգլ. ոսկի գումար մը եւս յատկացնել գաղթականներու օգնութեան գործին, ինչպէս նաև յառաջիկայ գանձուելիք գումարներէն վար դրուելու պայմանով նոյնքան գումար մը եւս փոխ տալ հանգանակիչ Յանձնախումբին (Բարիզ)։

Միւս կողմէ կեդր. ժողովը որոշած է հանգանակուած դրամները ոչ թէ իբր հացագին են, բաշխել կարօտեալներուն, այլ ատոնք յատկացնել օգտակար ձեռնարկներու, ինչպէս՝ գաղթատուն, դարմանատուն, թէյատուն, ձրի ապուր են։ Նպաստի գործը գլխաւորապէս Յունաստանի և Պուլկարիոյ հայ գաղթավայրերուն մէջ այս ուղղութեամբ կազմակերպելու համար իբր պատուիրակ հոն ղրկուած է Պ. Միքայէլ Նաթանեան, իր տրամադրութեան տակ դրուելով վերայիշեալ 2000 անգլ. ոսկին։

Պ. Արամ Մսրեան հեռագրով 40 հազար տրախմի տրամադրած է Սելանիկի մէջ հաստատուելիք միութեան ձեռնարկներուն համար։

Սկիզբէն ի վեր հանգանակուած գումարները հետեւեալներն են.

Բարիզի Հ. Կ. Խաչի միջոցաւ	46100
Հ. Բ. Ը. Մ. Ատիս Ապապայի մասնաճիւղին միջոցաւ	35000
Անվերս-Պրիւքսէլի մասնաճիւղին միջոցաւ	30000
Ժընեվի մ. ճիւղի միջոցաւ	2849.95
Համագումար ֆր.	111949.95

Մէջը չըլլալով միութեան կողմէ տրամադրուած գումարները։

Իսկ մինչեւ այսօր յօգուտ գաղթականներուն հետեւեալ նպաստները ղրկուած են՝ Բարիզի հանգանակիչ Յանձնախումբին կարգադրութեամբ.

	ֆրանք
Ազգ. Պատրիարքարան	20080.40
Մարսէյլ	15077.40
Սելանիկ	20054.95
Աթէնք և Միտիլլի	15098.25
Էտիրնէ և Ռոտոսթօ	15102
Ֆիլիպէ	10067.30
Տէտէաղաճ	2008.70
Թունուզ	2018.75
Համագումար	99507.95

ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ

Հ. Բ. Ը. Միութիւնը նախապէս 15 հազար ֆրանք ղրկած էր Պուլկարիոյ գաղթականներուն համար։ Երկրորդ անգամ ըլլալով 500 անգլ. ոսկի եւս ղրկած է Կ. Պոլսոյ Հ. Բ. Ը. Մ. մասնաճիւղին միջոցով։ Այս դրամը մասամբ յանձնուած է նոյն միջոցին Պոլիս գտնուող Թրակիոյ առաջնորդ Տ. Երուանդ եպս.ի. իսկ մաս մըն ալ (400 օսմ. ոսկի). յանձնուած է էմանէթճի Յաչիկ Մխիթարեան անուն մէկու մը, որ դժբախտաբար այս դրամը չէ հասցուցած իր տեղը։ Ցիշեալը ազգ. իշխանութեանց հետապնդութեամբ ձերբակալուած է Պուլկարի մէջ եւ իր վրայէն կարելի եղած է գտնել միայն 8 հազար տրխմի գումար մը։

Տ. Երուանդ եպսկ. որ վերջերս Պուլկարիա կը գտնուէր, Թրակիայէն փոխադրուած մօտ վեց միլիոն լէվա արժէքով եկեղեցական գոյքերը մաքսատունէն ազատելու համար, յաջողած է այս գոյքերը հանել առանց մաքսատուրք վճարելու։

Տ. Երուանդ եպս. մեկնած է դէպի Սելանիկ։

.˙. Հ. Բ. Ը. Միութեան կողմէ Պուլկարիա ղրկուած գումարէն Ֆիլիպէի միջոցով ծախսուած է 40 հազար լէվա, որուն 20 հազարը Թաթար փազարճըք. 10 հազարը Սլիվէն և 10 հազարը Նոր Զակօրա ղրկուած է։

ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Հ. Բ. Ը. Միութիւնը անցած 1922 տարուան ընթացքին Հայաստան ղրկած է 2 հազար անգլիական ոսկի արժէքով դեղ. հագուստեղէն եւ դրամ։

Կը տեղեկանանք թէ Միութիւնը կը խորհի այս տարի ալ իր օգնութիւնը տրամադրել Հայաստանի կարօտութեանց համար։

.˙. Վերջերս Մանչէսթրի Գաղթ. Հանդերձեղէնի Յանձնախումբը, իր կազմակերպման առթիւ Հ. Բ. Ը. Մ. կեդր. ժողովին ղրկած էր 1150 անգլ. ոսկի մնացորդը։ հանդերձեղէնի եւ դեղօրայքի գործածուելու համար. Ցիշեալ ժողովը օգտուելով այս բարեպատեհ կարգադրութենէն, որոշած է կէսով, այսինքն 28557.25 ֆրանքով գնել քինին և սալվարսան ու ղրկել Հայաստան. ձեռամբ իր անդամներէն Պ. Միք. Պապաջանեանի. անձնական գործով մը Ռուսիա մեկնելուն առթիւ։

ՀԻՒԱՆԴԱՊԱՀՈՒՀԻՆԵՐ ՈՐԲԱՆՈՑՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Հ. Բ. Ը. Միութիւնը Երուսաղեմի «Արարատեան» որբանոցին համար Զուիցերիայէն ղրկած է Օր. Ալիս Կինիէ անուն հիւանդապահուհի մը որ ընդունած է բարեգործականի հաստատութեան մէջ ծառայել գրեթէ չնչին վճարումով մը։ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը իր Պէյրութի որբանոցներուն համար ալ Զուիցերիայէն կը ղրկէ երկու հիւանդապահուհիներ։

ՍԵԼԱՆԻԿ ԳՏՆՈՒՈՂ ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԸ

Սելանիկ ապաստանած 25 հայ ուսուցիչներու կողմէ դիմում եղած էր Հ. Բ. Ը. Միութեան. որպէսզի իրենց և իրենց ընտանիքներուն օգնութիւն մը ըլլայ։ Միութեան կողմէ այս նպատակով ղրկուած է 7 հազար դրախմի։

Դիտելի է միայն թէ, երբ Նոյնիսկ Յունաստան փոխադրուած որբանոցներու մէջ այնքան զգալի է փորձ ուսուցիչներու պակասը. Սելանիկ ապաստանած հայ ուսուցիչները կը մնան անգործ եւ կարօտ։

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԷ Պ. ՄԱԿԻՆՑԵԱՆ

Ժ. Հայաստանի լուսաւորութեան նախկին քոմիսէր Պ. Մակինցեան, որ այժմ Կ. Պոլիս կը գտնուի իբրեւ կովկասեան հանրապետութեանց ներկայացուցիչ Թրք. կառավարութեան մօտ, հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է «Ժող. Ձայն»ի, բացատրելով իր առաքելութեան նպատակը.

«Հայաստան, ինչպէս նաև Կովկասի միւս մասերը, ուր կ'ապրի գրեթէ Հայաստանի հայութեան չափ հայութիւն մը ներկայիս մէջ, ունի հաց և խաղաղութիւն։

«Այն բոլոր հարցերը որոնք արտագաղթի խուճապ յառաջ բերած են Կ. Պոլսոյ մէջ, հեռու են հայ ժողովուրդին հետ ուղղակի կապ ունենալէ. հետեւաբար հայերուն համար այս տեսակ արտագաղթ մը քաջալերելէ առաջ, կը ներկայանար դրութիւնը ուսումնասիրելու և գաղթին առաջքը առնելու պատեհութիւնը։ Մանաւանդ որ կովկասեան խորհուրդներու միութեան և Թուրքիոյ միջեւ գոյութիւն ունեցող բարեկամութիւնը ինքնին երաշխիք մըն էր այդ տեսակ փորձի մը յաջողութեան։»

Պատասխանելով այն հարցման թէ ի՞նչ է Կովկասի քաղաքական յարաբերութիւնները Ռուսաստանի հետ, Պ. Մակինցեան ըսած է.

«Կովկասեան ինքնավարութիւններէն բաղկացած կովկասեան խորհուրդներու միութիւնը իր կարգին ինքնավարութեան ամենալայն իրաւունքներով. մասը կը կազմէ Ռուսաստանի խորհուրդներու միութեան։ Այսպէսով Ռուսաստան կը բաղկանայ այսօր զանազան ինքնավար երկիրներէ. ինչպէս Կովկաս, Ուքրանիա, Ռուսաստան ևն։

«Հայաստան իր ընդունած գաղթականները ապրեցնելու չափ հող ունի. միայն անոր ջուրն է որ կը պակսի։ Ներկայիս Հայաստանի կառավարութեան ջանքն է ծով թափուող ջուրերը հողերու վրայ հանել և զանոնք ոռոգելով բարձր մշակոյթի, այսինքն բամպակամշակութեան եւ այգեմշակութեան յատկացնել։»

Այն հարցման թէ՝ ի՞նչ բանի պէտք ունի Հայաստան, Պ. Մակինցեան պատասխանած է.

«Հայաստան խաղաղութեան պէտք ունի։»

˙˙˙

«Առաւօտ»ի խմբագիր Պր. Աշոտ Պէչեան եւս, որ տեսակցութիւն մը ունեցած է Պ. Մակինցեանի հետ, կը գրէ հետեւեալը.

«Հայաստանի կառավարական ղեկավարներուն եռանդն ու կորովը որչափ ալ կոտորակուի բազմազան աշխատութեանց մէջ, ընդհանուր ներդաշնակութենէն բան մը չպակսիր սակայն։ Հայաստանի մէջ իրապէս ստեղծագործ աշխատանք մը գլուխ հանուած է. եւրոպական մատակարար կառավարութեան մը հազիւ յաջողելիք գործը՝ այնքան կարճ միջոցի մէջ և այնքան անսահման. համատարած կարօտութեանց, փճացումներու և աւերներու գիմաց։

Անոնք կը սկսին գործի և հսկայական աշխատութիւն մըն է որ գլուխ կը հանուի և անդուլ անդադար տքնելով. ժողովուրդին բարօրութեան կը նուիրեն իրենց բովանդակ ուշադրութիւնը։

Հունձքը բաւարար, գաղթական ժողովուրդը ամբողջովին տեղաւորուած, գիւղացին կրկին իր արօրին փարած, առեւտուրը սկսած, գործարանները վերանորոգուած, Նոր գործարաններ հիմնուած. տնտեսական աշխոյժ վերազարթնումի մը ողեւորութիւնը պատած է բոլոր շուկաները, չքաւոր ընտանիքներու գաւակներուն դաստիարակութիւնը կառավարութիւնը ինք ստանձնած է. գեղարուեստական կեանքը կրկին սկսած է ծաղկիլ, բեմական գործիչները, երախտաւոր մտաւորականները իր հովանաւորութեան տակ առած է կառավարութիւնը։ Պետական թոշակ յատկացուցած է։ մատենադարաններ, ընթերցարաններ, լուսաւորութիւն, Նոր խճուղիներ, բարեզարդութիւն, հանրային ապասարկութեանց մէջ բարեփոխութիւններ, սփոփիչ ու մխիթարական վիճակ մը վերջապէս՝ բաղդատմամբ մօտաւոր դժբախտ անցեալին։ Ահաւասիկ բոլոր այն ուրախ լուրերը, զորս կ'իմանանք Պ. Մակինցեանի բերնէն։

Ի՞նչ է այսօրուան վարիչներուն անկեղծ նպատակը և քաղաքական ուղղութիւնը. բարի դրացնութիւն, եղբայրանորդ, արմանաւոր, շիտակ ու անկասկածելի յարաբերութիւն ամենուն հետ։

Պ. Մակինցեան կը թուէ նախորդ կառավարութեան սխալներուն արդիւնքը։ Նախորդ կառավարութիւնը իր ընթացքով կորսնցուց Լօռին, ձեռքէ հանեց Զանգեզուրը, Կարսը, Աղեքսանդրապօլը, մէկ խօսքով Հայաստանի կէսը ձգեց միլլի բանակին ձեռքը և Աղեքսանդր Խատիսեան յանուն Հայաստանի կառավարութեան ստորագրեց դաշնագիր մը, որով Թուրքիոյ կը թողուր Կարսը և Աղեքսանդրապօլը՝ այս բաղմահայ և շէն ոստանը։ Իսկ նոր վարիչները՝ իշխանութեան գլուխ գալով, իրենց գիւրահամբոյր քաղաքականութեամբ և իրենց անկեղծ նկարագրին ներշնչած վստահութեամբ՝ վերստացան Լօռին, Զանգեզուրը, Աղեքսանդրապօլը։

Պ. Մակինցեան կը պատասխանէ մեզի, երբ կը յիշեցնենք իրեն՝ ոմանց միտք պղտորող այն սրտցաւ առարկութիւնը թէ՝ այսօրուան պետական ղեկավարները իբր թէ անտարբեր են իրենց արեւմտահայ եղբայրներուն հանդէպ, մինչդեռ իրենց դրացիներուն հետ մշակած սիրալիր յարաբերութեան շնորհիւ կրնային օգտակար ըլլալ։ Պր. Մակինցեան կտրուկ պատասխան մը ունի. «Ինչէ՞ն գիտեն ։։ Ինչէ՞ն գիտեն որ սովիէթ Հայաստան իր եղբայրական պարտականութիւնը չի կատարեր։ Իր դիմումներուն և բարեխօսութեանց մասին տեղեկագի՞ր պիտի տար երէկուան ղեկավարներուն։ Ցետոյ, կը բացատրէ որ, աւելի քան քառորդ դար առաջ, երբ Կովկասի մէջ կովկասահայ յեղափոխակ... խմբակ մը ինքզինքին աններելի յաւակնութիւնը տուաւ Թրքահայ ճակատագրին հետ խաղալու, իրենք այսինքն այդ խմբակին ընդդիմադիրները՝ յիշեցուցին նոյն պարոններուն որ, Թրքահայերը իրենց այդպիսի պաշտօն մը, իրաւասութիւն մը չեն տուած. տեղեկութիւն իսկ չունին այդ խմորումներէն, ի՞նչ իրաւունքով ուրեմն կ'երթան անոնց կամքին հակառակ՝ այնպիսի շարժումներ յառաջ բերելու, որոնք երկու ցեղերուն յարաբերութեանց վրայ պիտի ազդեն։ Այն ատեն շատ քննադատեցինք այդ ինքնահաւան, կարծր անզգոյշ ու յամառ խմբակին անպատասխանատու գործունէութիւնը, բայց ի զուր։ Դէպքերը յաջորդեցին, հետեւանքը մէջտեղն է։ Իրենց հասկցած եղանակով Թրքահայոց ճակատագրին հետ խաղալնին տեսանք թէ ի՛նչ արժեց։ Կովկասահայ խմբակը բացաւ վէրը և մե՞զ կը դատապարտեն որ չենք լեցներ։ Համարձակութի՞ւն ալ ունին։

Ու երբ Պ. Մակինցեան զուսպ թափով մը կը պախարակէ անցեալի բոլոր սխալները, ինծի կը թուի որ 30—40 տարի առաջուան ժամանակակից հեռատես ու քաղաքագէտ սերունդն է որ կը խօսի իր բերնով, որուն դէմ արհամարհանք ու քմծիծաղ միայն ունէին անո՛նք, որ հեռաւոր հորիզոններէ՝ ազգին ճակատագրին հետ կը խաղային՝ բախտախաղի թուղթ մը ձեռքերնին բռնած ըլլալու։»

ՀԻՒՍՈՒԱԾԵՂԷՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՄԸ

Երկար տարիներէ ի վեր զանազան նախաձեռնողներու կողմէ ջանքեր կ'ըլլային հիւսուածեղէնի գործարան մը հիմնելու Կովկասի մէջ, ուրկէ Արարատեան դաշտի կէս միլիոն փութ բամպակը զուր ծախքերով Մոսկուա կ'երթար ու կը դառնար հիւսուելու և Կովկասի ու Պարսկաստանի պէտքերուն յատկացուելու համար. և սակայն ձարական կառավարութեան օրով զանազան նկատումներ, մեծ մասով քաղաքական բնոյթով, արգելք եղած էին այս նախաձեռնութեան։

Ուրախ ենք յայտնելու որ խորհ. Ռուսաստանը ընդ առաջ գացած է Հայաստանի կառավարութեան դիմումներուն և Հայաստան ղրկած է հիւսուածեղէնի մեծ գործարանի մը ամբողջ պիտոյքը, որոնք 150 վակոնով հասած են արդէն Աղեքսանդրապօլ, ուրտեղ պիտի հաստատուի այդ գործարանը։ Այս նախաձեռնութիւնը կոչուած է ըլլալ Կովկասի և մանաւանդ Հայաստանի համար նախախնամական բարիք մը, բստ որում, առով ոչ միայն բամպակի մշակութիւնը մեծ զարկ կը ստանայ Հայաստանի մէջ, այլ նաև ճարտարարուեստական այս հիմնարկութիւնը հարստութեան աղբիւր մը կը դառնայ երկրին համար։

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՂՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Կ. Պոլսոյ Քաղաքական ժողովի անդամները կարծիքի փոխանակութիւններ ունենալէ յետոյ ազգային կարեւոր հարցերու շուրջ, ուզած են տեղեկութիւն ստանալ Պ. Մակինցեանէ թէ ինչպէ՞ս կարելի պիտի ըլլայ զարունէնառաջ գաղթականներէն մաս մը փոխադրել Հայաստան կամ Անդրկովկաս ուր մանաւորապէս երկր գործ ժողովուրդը իրեն աշխատութեամբ պիտի ապրի։ Պ. Մակինցեան այս մասին հարկ եղած տեղեկութիւնները տուած է, ուրկէ զոհ մնացած է ժողովը, և որպէսզի կարելի ըլլայ ծրագիր մը պատրաստել և ներկայացնել, յանձնաժողով մը կազմած է իր անդամներէն, որոնք պիտի ուսումնասիրեն այս խնդիրը և պէտք եղած բանակցութիւնը կատարելով, արդիւնքը պիտի ներկայացնեն ժողովին։ Շատ կարեւոր խնդիր մըն է այս, որու համար հնարաւոր աջակցութիւնը նուիրել խոստացած է Պ. Մակինցեան։ (Ժ.Ձ.)

Ծ. Խ.— Հայ գաղթականական հոսանքը դէպի Հայաստան ուղղելու համար թափուած այս ջանքերը ամէն կերպով գնահատելի են։

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Բարիզի Հայ Համալսարանական Միութիւնը, որուն կազմութիւնը նախապէս ծանուցած էինք, իր ընդհանուր ժողովը գումարեց անցած երեքշաբթի իրիկուն, Սօսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ, և վաւերացնելէ ետք իր ծրագիր կանոնագիրը ընտրեց իր վարչութիւնը:

Այս միութիւնը նպատակ ունի բարոյական և մտաւորական գործունէութեան մը շուրջ համախմբել Բարիզի հայ համալսարան. երիտասարդութիւնը, անոնց մէջ վառ պահել ազգային մշակոյթը և զանոնք կապել մայր հայրենիքին:

Արդարեւ այն պահուն, ուր Հայաստանի վերաշինութեան գործին շուրջ ազգային նուիրական պարտականութիւններ կան կատարելիք զարգացած եւ համալսարանական հայ երիտասարդ ուժերու համար, մեծապէս գնահատելի է որ Բարիզի մէջ գոյութիւն կ'առնէ այս միութիւնը, որ արդիւնաւոր և տեւական գործունէութեան մը համար յուսադրին երաշխիքներով:

Հ. Կ. ԽԱՉԻ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս գրած էինք, Բարիզի Հայ Կարմիր խաչի հանգանակութիւնը կը շարունակուի և մօտ օրէն պիտի կրնանք հաղորդել չորրորդ ցանկ մըն ալ:

Այս առթիւ պարտք մըն է մեզի ըսել թէ այս հանգանակութեան արդիւնաւորութեան մէջ իրենց գործօն և թանկագին աջակցութիւնը բերած են նաեւ տիկիններ Ա. Համբարձումեան և Կ. Կէվրէկ:

«ԱՆԴՐԱՆԻԿ» ԴԵՐԱՍԱՆԱԽՈՒՄԲԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ

«Անդրանիկ» դերասանախումբը իր բ. ներկայացումը տուաւ անցեալ կիրակի, 4 փետր.ի իրիկունը, Էնժէնիէօր Սիվիլի սրահին մէջ: Տիկին Աղնիւի անհանգստութեան պատճառով, խումբը ստիպուած էր փոփոխել ծանուցուած թատերախաղը, որուն փոխարէն սակայն ներկաները պատեհութիւն ունեցան մէկ տրամա «ձանկեր», մէկ քօմէտի «Պատշաճ կարգեր» և մէկ քրքջալի կատակախաղ՝ «Ես մնայ» տեսնելու:

Մեր թերթին ծաւալը չի ներեր դժբախտաբար, որ ընդարձակօրէն խօսինք խումբին բեմականութեան մասին: Երեք խաղերն ալ յանպատրաստից ներկայացուած, խիստ ընական և յաջող անցան: Օր. Պերճուհի, «Պատշաճ կարգեր»ու մէջ Ջօևա Վասիլէվնայի. Ցարութիւնեան նոյն խաղին կէօրկի. իսկ Պ. Անդրանիկ «Ես մնայ»ի ծառայի դերերուն մէջ ճշմարիտ յաղթանակներ տարին: Միւս դերակատարներն ալ հաւասարապէս լաւ էին: Գ. ներկայացումը կը տրուի մօտ օրէն:

ԿԱՐՕՏ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒՆ

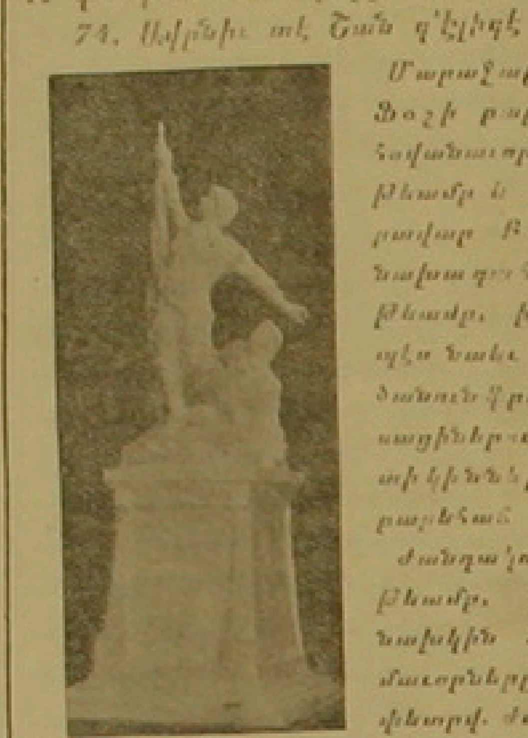
Բարիզի Հայ Կարմիր Խաչը ձրի բժշկական քննութիւններ ընել կուտայ իրեն դիմող բոլոր հիւանդներուն, շաբաթը երկու անգամ, երկուշաբթի և ուրբաթ ժամը 11ին և ձրի դեղ կուտայ: Կը խնդրուի ուրեմն որ հայ կարօտ հիւանդները դիմեն ուղղակի եկեղեցի և ոչ թէ բժիշկներուն անձնական տուները: Մ.

Կը լսանք թէ Հայ Կ. Խաչը նկատի կ'առնէ մինչեւ եկեղեցի երթալու անկարող հիւանդներուն բժշկ. արագ դարման փութացնելու խնդիրը:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՅ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Գեղարուեստական շքեղ երեկոյթ եւ մեծ պարահանդէս

17 փետր. 1923. Կլարիճ Օթէլի մէջ 74, Ավընիւ տէ Շան զ'Էլիզէ

Մարաջախտ Ֆօշի բարձր հովանաւորութեամբ և գօրավար Բօ ի նախագահութեամբ, ինչպէս նաեւ մեծամասն ֆրանսացիներու եւ տիկիններու բարեհաճ օժանդակութեամբ, հայ նախկին կամաւորները 17 փետրվ. ժամը 8.30ին Կլարիճի պանդոկին սրահներուն մէջ շքեղ գեղարուեստական երեկոյթ-պարահանդէս մը կը սարքեն:

Հասոյթը պիտի յատկացուի մասամբ Իզմիրի և Փոքր Ասիոյ գաղթականներուն նպաստի ֆրանս. ճակատի վրայ ինկած հայ կամաւորներուն ի յիշատակ արձան մը կանգնելու ծախքերուն:

Նախկին հայ կամաւորներու միութիւնը վստահ է որ բարիզահայ պատուական գաղութը, ինչպէս անցեալին, այս անգամ ալ պիտի գիտնայ իր պարտականութիւնը կատարել, մեծ թիւով ներկայ գտնուելով սոյն երեկոյթ պարահանդէսին: Այսպէսով անցուց պիտի տայ այն խոր համակրանքը, զոր միշտ տածած է գէպի հայ կամաւորները, քաջալերելով անոնց բոլոր ձեռնարկները:

Մեր ազգ. արժանապատուութիւնը և մեր Դատին շահը կը պահանջեն որ քաղաքակրթութեան այս տօնանին մէջ յիշատակարանով մը յաւերժացուի գոհողութիւնը մեր անձնուրաց կորիւներուն՝ որոնք իրենց կեանքը Ֆրանսայի նուիրած ժամանակ հաստատ համոզուած էին որ Մայր Հայաստանի կը ծառայէին:

Հայ ժողովուրդին այս ազնիւ զաւակներուն յիշատակը անմահացնելու պարտքը մեր վրայ կը ծանրանայ: Ուստի բարիզահայ երկսեռ հասարակութիւնը պէտք չէ թերանայ այս նուիրական պարտականութեան մէջ:

Ֆ. Ն. Հ. Կ. Միութեան Քօմիթէ

ՏՈՄՍ.— Գեղարուեստական բաժինը մասնաւոր խնամքով պատրաստուած է: Հայ և ֆրանսացի նշանաւոր արուեստագէտներ անոր յաջողութիւնը լիապէս պիտի ապահովեն: Տոմսերը կ'արժեն՝ այրերու համար 30 ֆրանք, տիկիններու համար 25 ֆր: Տոմսերու և այլ տեղեկութեանց համար դիմել Միութեան նախագահ Պ. Յ. Տարայեանի, 44 րիւ Լաֆայէթ (թէլ. Լուվրը 45—55) եւ ընդհ. քարտուղար՝ Մէթր Մարտիրոսեանի, 52, Ավ. տը Պրըթէօյ. (Սէկիւր 40—55):

ԲԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻԿ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Բ. ներկայացում Սօսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ (28 rue Serpente) 15 փետր. հինգշաբթի գիշեր ժամը 8.45ին:

Ա. Վարդանեանցի տօնին առթիւ Պիտի ներկայացուի առաջին անգամ ըլլալով Բարիզի մէջ, յայտնի դրագէտներ Տիգրան Կամսարականի և Մ. Կիւրճեանի

ՓՐԿԱՆՔԸ

Զոլասհայ կեանքէ տրամ 4 արար Ինչպէս նաեւ մեծանուն երգիծաբան Յ. Պարոնեանի

ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՆԵՐԸ

Ծիծաղաշարժ զաւեշտ 2 արար:

Կը մասնակցին՝ տիկ. Ս. Նշանեան, օր. Հայկուշ, օր. Պիւզպիւլեան, Պ. Պ. Տ. Նշանեան, Վ. Սվաճեան, Լ. Յարութիւնեան եւ. եւ:

Le Gérant : C. PIOT

Imprimerie "ABAKA"
83, Rue de la Santé. Paris.